

“Затверджено”

на засіданні кафедри

іноземних мов з латинською мовою

та медичною термінологією

Протокол № 9

«20» грудня 2019 р.

Зав. кафедри

к. пед. н., доц. Беляєва О.М.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ АУДИТОРНОЇ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ**

Навчальна дисципліна	Латинська мова та медична термінологія
Модуль №2	Лексико-синтаксичне забезпечення вивчення розділу «Рецептура. Фармацевтична термінологія». Лексичне й аналітико-синтаксичне опрацювання розділу «Клінічна термінологія».
Змістовий модуль 1	Рецептура. Основи фармацевтичної термінології.
Тема заняття	Виписування рецептів на рідкі лікарські форми
Курс	I, II (нормативний термін навчання)
Факультет	стоматологічний
Кваліфікація	освітня «Магістр стоматології» професійна «Лікар-стоматолог»
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	221 «Стоматологія»

1. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ:

Фармацевтична термінологія – це термінологія, що обслуговує окремий розділ медицини, який називається фармація. Цей розділ обслуговує сферу виробництва та застосування лікарських засобів.

До основних понять фармації належать: лікарська сировина, лікарська речовина, лікарський засіб, лікарська форма, лікарський препарат. Залежно від консистенції лікарські форми поділяються на: тверді (*formae medicamentorum durae*), рідкі (*formae medicamentorum liquidae*), м'які (*formae medicamentorum molles*) та аерозолі (*aërosōla*).

2. КОНКРЕТНІ ЦІЛІ:

Знати:

- латинську номенклатуру рідких лікарських форм;
- загальну характеристику рідких лікарських форм;
- особливості дозування рідких лікарських форм;
- словникові форми назв лікарських форм та препаратів;
- правила побудови рецептурних виразів із прийменниками *in*, *pro*, *ad*;
- правила оформлення латинської частини рецепта;
- утворення форм *Gen. Sing.* і *Plur.*, та *Acc. Plur.*

Вміти грамотно перекладати рецепти, утворювати фармацевтичні терміни за конструкціями „узгоджене означення” та „неузгоджене означення”, утворювати рецептурні вирази із прийменниками *in*, *pro*, *ad*, форми наказового та умовного способів дієслів, які вживаються в рецептах.

3. БАЗОВІ ЗНАННЯ, УМІННЯ ТА НАВИЧКИ НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ)

3.1. Міжпредметна інтеграція:

Наступні дисципліни (забезпечувані)	Знати	Вміти
Фармакологія	латинську номенклатуру лікарських форм; загальну характеристику рідких форм ліків;	1. Правильно записувати назви лікарських форм та препаратів у межах матеріалу, що вивчається; 2. Перекладати рецепти з української мови на латинську та навпаки..

3.2. Внутрішньо- предметна інтеграція

Зв'язок із попередніми темами: Модуль 1, теми: „Поняття “науковий термін”. Структура анатома – гістологічних термінів.”; “Граматичні категорії прикметника, поділ на групи.”	1. попередні відомості про систему латинських іменників та прикметників; 2. словникові форми термінів; 3. правила утворення форми родового відмінку; 4. з якими відмінками вживаються прийменники	На новому лексичному та граматичному матеріалі: 1. будувати рецептурні вирази; 2. правильно утворювати форми наказового та умовного способів дієслів, які вживаються в рецептах; 3. утворювати
--	--	---

<p>“Іменники І відміни. Лексика. Вирази. ...”</p> <p>“Дієслово: Категорії дієслова. Наказовий спосіб. Дійсний спосіб теперішнього часу активного і пасивного стану. ..”, „Рецепт, його граматична структура, моделі рецептурних прописів. ...”, “Латинська номенклатура лікарських форм.” „Виписування рецептів на тверді лікарські форми. ”</p>	<p>in, pro, ad;</p> <p>5. правила утворення форм наказового та умовного способів дієслів, які вживаються в рецептах;</p> <p>6. правопис фармацевтичних термінів;</p> <p>7. латинську номенклатуру лікарських форм;</p> <p>8. правила оформлення латинської частини рецепту;</p> <p>9. загальну характеристику рідких форм ліків.</p>	<p>рецептурні вирази з прийменниками in, pro, ad;</p> <p>4. Ставити фармацевтичні терміни в рецептурній формі;</p>
--	--	--

4.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ.

4.1. Перелік основних термінів та характеристик, які повинен засвоїти студент при підготовці до заняття:

Перелік основних термінів

Лікарські речовини – це такі речовини, які в певній кількості здатні усунути патологічний процес або запобігти його розвитку. Як було вже сказано вище вони містяться у лікарській сировині.

Лікарський засіб – це речовина чи суміш речовин, які офіційно дозволені до застосування в медицині з лікувальною метою.

Лікарська форма – це зручний для застосування стан або зовнішній вигляд лікарського засобу. Залежно від використання формоутворюючої речовини, лікарські форми поділяють на тверді, рідкі та м'які.

Лікарський препарат – лікарський засіб у вигляді певної лікарської форми. Лікарські препарати утворюються шляхом очищення від баластних речовин або за допомогою хімічного синтезу. Відповідно до ступенів очищення від баластних речовин, лікарські препарати поділяються на прості та складні.

Номенклатура лікарських засобів – це сукупність найменувань усіх лікарських засобів, які нині використовуються в медицині. Латинська номенклатура лікарських форм входить до складу номенклатури лікарських засобів.

4.2. Теоретичні питання до заняття:

1. Назвіть рідкі лікарські форми.
2. Як поділяються розчини залежно від розчинника?
3. Як класифікуються розчини залежно від призначення?
4. Яким способом виписують рецепти на настої та відвари?
5. З яких олій готують емульсії?
6. Як поділяються екстракти залежно від консистенції?

7. Як поділяються екстракти залежно від екстрагувальної рідини?

4.3. Практичні роботи (завдання), які виконуються на занятті:

Вправління в:

- Перекладі прийменникових конструкцій латинською мовою, запису слів у словниковій формі
- Перекладі фармацевтичних конструкцій латинською мовою, запису слів у словниковій формі
- Зчитуванні інформації про лікарські препарати з їхньої назви
- Визначенні словотвірних елементів у назвах препаратів та пояснення їх значень
- Написанні рецептів латинською й українською мовою

5. ЗМІСТ ТЕМИ

1. Рідкі лікарські форми
2. розчини – solutiōnes (solutio, ōnis f);
3. краплі – guttae (gutta, ae f);
4. настої та відвари – infūsa et decocta (infūsum, i n et decoctum, i n);
5. настоянки – tinctūrae (tinctūra, ae f);
6. екстракти – extracta (extractum, i n);
7. суспензії – suspensiōnes (suspensio, ōnis f);
8. емульсії – emulsa (emulsum, i n);
9. слизи – mucilagīnes (mucilago, īnis f);
10. мікстури – mixtūrae (mixtūra, ae f)
11. Лікарські форми для ін'єкцій (Formae medicamentōrum pro injectionibus)
12. Аерозолі (Aërosōla)

6. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Завдання для самоконтролю

Завдання №1

Запишіть до словника слова у словниковій формі, перекладіть рецепти:
№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 (Впр. 3 стор. 362-363).

Тестові завдання

Завдання № 1

Вказати ряди, де зазначені тільки рідкі лікарські форми.

- (A) Balsānum, i n; suppositorium, i n; succus, i m.
- (B) Suspensio, ōnis f; sirūpus, i m; emulsum, i n.
- (C) Linimentum, i n; decoctum, i n; emplastrum, i n.

Завдання №2

Суспензія – це рідка лікарська форма,

Варіанти відповіді: а) в якій нерозчинні у воді рідини перебувають у завислому стані у вигляді найдрібніших часточок;

- b) що утворюється шляхом розчинення однієї чи кількох твердих речовин або змішування між собою двох чи кількох рідин;
- c) що складається з дрібних нерозчинних частинок лікарських речовин і рідини (вода, гліцерин), в якій ці частинки перебувають у завислому стані.

Завдання №3

Емульсія – це рідка лікарська форма,

- Варіанти відповіді:**
- a) в якій нерозчинні у воді рідини перебувають у завислому стані у вигляді найдрібніших часточок.
 - b) що утворюється шляхом розчинення однієї чи кількох твердих речовин або змішування між собою двох чи кількох рідин;
 - c) що складається з дрібних нерозчинних частинок лікарських речовин і рідини (вода, жирні олії, гліцерин), в якій ці частинки перебувають у завислому стані.

Завдання №4

Залежно від розчинника розчини (solutiones) поділяються на:

- Варіанти відповіді:**
- a) spissae;
 - b) aquōsae;
 - c) siccae;
 - d) oleōsae;
 - e) mucōsae;
 - f) spirituōsae;
 - g) aethylicae.

ЛІТЕРАТУРА

I.Основна:

Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium : підручник / О. М. Беляєва, В. Г. Синиця, Л. Ю. Смольська, М. І. Гуцол ; за заг. ред. О. М. Беляєвої. — К. : ВСВ «Медицина», 2015. — 496 с.

II. Додаткова:

1. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 224 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. — К. : ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.
3. ВЕЧНЫЕ СЛОВА = AETERNA DISTA: Восьмязычный словарь фразеологических эквивалентов / Н. А. Гончарова [и др.]; под. ред. Н.А. Гончаровой. — Минск : Белорусс. ассоц. “Конкурс”, 2012. — 272 с.
4. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян / П. Гиро. — СПб. : “Алетейя”, 1995. — 598 с.

5. Вольфсон С. И. Латинско-русский медицинский словарь / С. И. Вольфсон. — [2-е изд.]. — М. : Медгиз, 1957. — 422 с.
6. Данилевский Н. Ф. Фитотерапия в стоматологии / Данилевский Н. Ф., Зинченко Т. Д., Кодола Н. А. — К. : Здоровье, 1984. — 176 с.
7. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М. : Русский язык, 1976. — 596 с.
8. Екстемпоральні прописи для терапії дерматологічних захворювань : навч. посіб. для студентів медичних та фармацевтичних вузів / Половко Н. П., Вишневська Л. І., Ковальова Т. М. [та ін.]; за ред. Н. П. Половко. — Х.: Вид-во НФаУ, 2017. — 97 с.
9. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 1. — 2003. — С. 1—1354.
10. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 2. — 2003. — С. 1355—2688.
11. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. — К. : Здоров'я, 1993. — 224 с.
12. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології : [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредит.] / М. М. Закалюжний, Г. Б. Паласюк. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. — 424 с.
13. Казаченок Т. Г. Фармацевтический словарь: Латинско-русский. Русско-латинский / Т. Г. Казаченок. — [2-е изд., доп.]. — Минск : Высшая школа, 1991. — 624 с.
14. Киселева Е. Г. Практикум по латинскому языку и медицинской терминологии / Киселева Е. Г., Бражук Ю. Б., Лехницкая С. И. — К.: Книга-плюс, 2013. — 317 с.
15. Книпович М. Ф. Словарь медицинской терминологии : Латинско-украинско-русский / [И. Ф. Ерофеев, А. Л. Залкин, Г. В. Казьер и др.]; под ред. М. Ф. Книпович. — К. : Государственное медицинское издательство УССР, 1948. — 443 с.
16. Ковтун О. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук. / Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. — К. : «Богдан», 2008. — 176 с.
17. Компендиум 2010 – лекарственные препараты / под ред акад. НАМН Украины, проф. В. Н. Коваленко, проф. А. П. Викторова. — Киев : Морион, 2010. — 2240 с.
18. Корж Н. Г. Из сокровищницы античной мудрости / Корж Н. Г., Луцкая Ф. Й. — К. : Вища школа, 1988. — 320 с.
19. Латинська мова і основи медичної термінології : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / [Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г., Власенко О. Р. та ін.]. — К. : Медицина, 2008. — 360 с.
20. Луцкая И. К. Диагностический справочник стоматолога / Ирина Константиновна Луцкая. — М. : ООО «Медицинская литература», 2008. — 384 с.

21. Максимовская Л. Н. Лекарственные средства в стоматологии: Справочник / Л. Н. Максимовская, П. И. Рощина. — [2-ое изд., перераб. и доп.]. — М : Медицина, 2000. — 240 с.
22. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей : в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 1. — Харьков : Торсинг, 1997. — 560 с.
23. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей : в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 2. — Харьков : Торсинг, 1997. — 592 с.
24. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. — К. : «Здоров'я», 2001 — 225 с.
25. Морфология зубов / Ковешников В. Г., Фомина К. А., Лузин В. И., Возный В. Б. — Луганск : ООО «Виртуальная реальность», 2011. — 192 с.
26. Невідкладні стани у стоматологічній практиці / [Скрипнік І. М., Скрипніков П. М., Богашова Л. Я., Гопко О. Ф.]. — К. : ВСВ «Медицина», 2013. — 224 с.
27. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер; за ред. проф. Ю. Б. Чайковського; наук. перекл. з англ. А. А. Цегельського. — Львів : Вид. дім «Наутілу», 2004. — 592 с.
28. Паласюк Г. Б. Латинська мова : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл. III–IV рівнів акредит.] / Г. Б. Паласюк, В. В. Чолач. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. — 344 с.
29. Пішак В. П. Спадкові синдроми з основами фенотипової діагностики. Словник-довідник / В.П. Пішак, В. Ф. Мислицький, С.С. Ткачук. — Чернівці, 2010. — 606 с.
30. Светличная Е. И. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений / Е. И. Светличная, И. А. Толок. — Харьков : Гос. Изд-во НфаУ : «Золотые страницы», 2003. — 288 с.
31. Скрипніков М.С. Noli posere / Скрипніков М.С., Краковецька Г.О. — Полтава : Вид-во «Вісті», 1997. — 140 с.
32. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — Т. 1: А—Д. — К. : Знання, 2012. — 704 с.
33. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 томах. — Том 2: Е—Н. — К. : Знання, 2013. — 744 с.
34. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 3. О—С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 744 с.
35. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 4. Т—Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 600 с.
36. Фениш Х. Карманный атлас анатомии человека на основе Международной номенклатуры / Х. Фениш; при участии В. Даубера. — Минск : Высш. шк., 1996. — 464 с.

- 37.Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. Латинские пословицы и поговорки. Proverbia et dicta Latina / Ю. В. Цимбалюк. – К. : Вища школа, 1990. – 436 с.
- 38.Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. – Вінниця : Нова книга, 2010. – 392 с.
- 39.Koodziej A. Lingua Latina medicinālis. Podręcznik dla studentów medycyny / Anna Koodziej, Stanisław Koodziej. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2008. — 290 str.
- 40.Faldrowicz W. Lingua Latina pro usu medico / Witold Faldrowicz, Zofia Grech-Żmijewska. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004. — 216 s.
- 41.Rudzitis K. Terminologia medica in duobus voluminibus / K. Rudzitis. – V.I. – Riga: Liesma, 1973. – 1039 p; v. II – Riga: Liesma, 1977. – 866 p.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://kniga.info/2010/03/11/grammatika-latinskogo-iazyka>
2. http://graecolatini.narod.ru/r/stud_posl_1200.htm
3. <http://www.ruslat.info/>
4. <http://latinlexicon.org/paradigms.php>
5. [http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina prima](http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina_prima)

Методичні вказівки підготувала доц. Сологор І.М.

“Затверджено”

на засіданні кафедри

іноземних мов з латинською мовою

та медичною термінологією

Протокол № 9

«20» грудня 2019 р.

Зав. кафедри

к. пед. н., доц. Беляєва О.М.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ АУДИТОРНОЇ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ**

Навчальна дисципліна	Латинська мова та медична термінологія
Модуль №2	Лексико-синтаксичне забезпечення вивчення розділу «Рецептура. Фармацевтична термінологія». Лексичне й аналітико-синтаксичне опрацювання розділу «Клінічна термінологія».
Змістовий модуль 2	Клінічна термінологія.
Тема заняття	Контроль змістового модуля 1. Поняття «клінічний термін». Види клінічних термінів. Структура термінів-комполітів латинською та українською мовою.
Курс	I, II (нормативний термін навчання)
Факультет	стоматологічний
Кваліфікація	освітня «Магістр стоматології» професійна «Лікар-стоматолог»
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	221 «Стоматологія»

1. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ:

Значна кількість ключових анатомо-гістологічних, клінічних та фармацевтичних термінів є іменниками І відміни. Засвоєння лексичного мінімуму, відмінкових закінчень, особливостей іменників грецького походження сприяє поповненню лексичного запасу, формує та розширює граматичні навички студентів відносно використання термінів.

Термінологічної базою клінічних термінів є грецько - латинські еквіваленти і кінцеві терміноелементи. Для того, щоб свідомо завчить та краще запам'ятати клінічні терміни, необхідно навчитися аналізувати їх по словотворчим елементам (корінь, суфікс, префікс, основа, закінчення), вміти виявляти походження слова, розуміти значення частотних елементів.

Важливий аспект теми – префікси, які займають значне місце в побудові термінів в анатомічній, клінічній та фармацевтичній термінологіях.

2. КОНКРЕТНІ ЦІЛІ:

1. Знати греко-латинські еквіваленти іменників І відміни та кінцеві терміноелементи іменників І відміни.
2. Перекладати терміни, в тому числі й ті, які містять прийменники, з латинської мови на українську та навпаки, знаходити словникову форму іменників та прикметників.
3. Розуміти значення грецьких та латинських елементів, з яких побудовані терміни.
4. Складати клінічні терміни з окремих терміноелементів, перекладати їх з латинської мови на українську та навпаки.

3. БАЗОВІ ЗНАННЯ, УМІННЯ ТА НАВИЧКИ НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ)

Міждисциплінарна інтеграція

Назва попередніх дисциплін	Отриманні навички
----------------------------	-------------------

1. Анатомія	Знати ключові анатомо-гістологічні терміни, вміти перекладати анатомо-гістологічні терміни;
2. Попередні теми: “Огляд системи іменників”, “Огляд системи прикметників”, “Структура дво- та кількаслівного анатомічного терміна”.	Знати попередні відомості про систему латинських іменників та прикметників, правила побудови дво- та багатослівних анатомічних термінів. Вміти на новому лексичному матеріалі утворювати терміни за конструкцією “Неузгоджене означення”, “Узгоджене означення”, а також комбіновані терміни, узгоджувати іменники з прикметниками;

4.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ

4.1. Перелік основних термінів та характеристик, які повинен засвоїти студент при підготовці до заняття:

Грецькі дублетні позначення латинських іменників І-ої відміни

Латинський іменник І-ої відміни	Грецький іменник	Грецький ТЕ	Український відповідник
aqua, ae f	hýdor	hydr-	вода
bucca, aee f	mélon	mel-	щока
gingīva, ae f	úlon	ul-	ясна
glandŭla, ae f	adén, adénos	aden-	залоза
lacrīma, ae f	dácryon	dacry-	сльоза
lingua, ae f	glossa	gloss-	язик
maxilla, ae f	gnáthos	gnath-	верхня щелепа
medulla, ae f	myelós	myel-	1) кістковий мозок 2) спинний мозок
palpebra, ae f	blépharon	blephar-	повіка
salīva, ae f	síalon, ptýalon	sial- ptyal-	слина і/або слинні протоки
tonsilla, ae f	amýgdalon	amygdal -	мигдалик
uvŭla palatīna	staphyle	staphyl-	язичок м'якого піднебіння
vena, ae f	phleps, phlebós	phleb-	вена
vertebra, ae f	spóndylos	spondyl-	хребець
vesīca, ae f	cysta cýstis	cyst-	1) кіста 2) міхур

Кінцеві терміноелементи І-ої відміни

Кінцевий	Термінологічне
----------	----------------

ТЕ	значення
-aemia	кров, належність до крові
-aesthesia	відчуття, належність до чутливості
-algesia	больове відчуття
-algia	біль
-cele	кіста, пухлиноподібне новоутворення
-dentia _{лат.}	стосується зубів
-ectasia	розширення, розтягнення трубчастого або порожнистого органа
-ectomy	вирізання, видалення
-ergia	реактивність
-glossia	язик, належність до язика
-gnathia	належність до верхньої щелепи, іноді також до нижньої
-graphia	графічна реєстрація (метод дослідження)
-logia	наука, вчення
-odontia _{грецьк.}	стосується зубів
-odynia	біль
-pathia	відхилення від норми, патологічний стан, хвороба
-pexia	прикріплення, фіксація
-phobia	страх, хвороблива відраза
-plasia	утворення, формування
-plastica	моделювання, оперативне відновлення або корекція органа чи його функції
-plegia	параліч, удар
-rrhagia	кровотеча
-rrhaphia	накладання хірургічного шва, зшивання
-rrhoea	теча, виділення секрета або рідини
-scopia	інструментальне дослідження
-sialia	належність до слини
-staphylia	належність до язичка піднебіння
-sthenia	сила, активність
-stomia	1) належність до ротової порожнини 2) утворення штучного отвору, нориці
-therapia	консервативне лікування
-tomia	розріз, розтин
-tonia	тонус, напруження
-trophia	живлення

4.2. Теоретичні питання до заняття:

1. Назвіть, як визначаються твірні основи у грецьких словах.
2. Назвіть, що таке "словотворчий аналіз".
3. Назвіть правило складання термінів з грецьких дублетів та терміноелементів.
4. Назвіть, яким чином можна утворити терміни за заданими значеннями.
5. Назвіть правило перекладу клінічних термінів латинською мовою.

4.3. Практичні роботи (завдання), які виконуються на занятті:

Вправляння в:

- Виокремленні терміноелементів, поясненні їхнього значення
- Утворенні однослівних термінів за допомогою префікса
- Утворенні однослівних термінів із заданим значенням
- Перекладі термінів-словосполучень, утворенні складних термінів
- Перекладі діагнозів/фрагментів діагнозів, утворенні складних термінів

5. ЗМІСТ ТЕМИ

1. Грецькі терміноелементи в клінічній термінології
2. Латинські терміни в анатомічній термінології
3. Грецькі дублетні позначення іменників I відміни
4. Кінцеві терміноелементи I відміни
5. Утворення однослівних термінів за допомогою префікса
6. Правила утворення однослівних термінів та термінів-словосполучень, діагнозів, фрагментів діагнозів, назв нозологічних форм

6. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Завдання для самоконтролю

Завдання №1

Записати терміни латинською мовою та перекласти їх:

мієлографія, аденопатія, аденографія, гістологія, цисталгія, гіперемія, цистодінія, аналгезія, флеботомія, глосопатія, холецистопатія, спондиліальгія, урологія, дакриореа.

Завдання № 2

Дописати відсутню частину однослівних термінів:

А

a _____	відсутність язичка піднебіння
_____ adeno _____	розтин і дренажування слинних залоз
_____ algia	біль у верхній щелепі
_____ graphia	реєстрація сили прикусу (букв. — щелепи) у пацієнта за допомогою спеціального апарата
_____ pathia	патологічний стан слинних залоз
_____ ectomy	видалення язичка м'якого піднебіння
_____ plastica	пластика язичка м'якого піднебіння
_____ plastica	пластика щоки
_____ logia	наука, яка вивчає анатомію, гістологію, фізіологію й патологію щелеп і жувального апарату як цілісної системи
_____ tomy	відтинання пульпи
_____ tomy	розтин ясен
_____ phytia	«волохатий язик»

В

a _____	відсутність зубів
aorto _____	розм'якшення стінки аорти
dacryo _____	сльозотеча
pro _____	виступання верхньої щелепи допереду
pulp _____	біль у пульпі
ptyalo _____	слинотеча
ulo _____	кровотеча з ясен
sial _____	розширення протоки слинної залози
syn _____	зростання двох окремих зубів

Завдання №3

Додати відсутні терміноелементи, записати терміни:

gloss(o)-	біль
	будь-яке захворювання (хворобливий стан)
	візуальний огляд за допомогою спеціального інструмента
	зашивання
	кровотеча
	наука, розділ медицини
	параліч
	пластика
	розтин
часткове або повне видалення	

Завдання №4

Запишіть до словника слова у словниковій формі, перекладіть терміни (Впр.3 стор.170).

Завдання №5

Перекласти клінічні терміни:

1. зміщення хребця
2. біль у повіках
3. розм'якшення кісткового мозку
4. видалення молочної залози
5. захворювання залоз
6. кровотеча
7. розширення артерій
8. недовокрів'я
9. втрата чи послаблення пам'яті
10. кровотеча з ясен або рота
11. біль у щелепі
12. зашивання вен

Завдання № 6

Підібрати відповідний варіант перекладу латинських термінів:

1.glossalgia	а) слинотеча

2.glossectomia
3.glossopathia
4.glossoplegia
5.glossoscopy
6.hydrotherapia
7.tonsillotomy
8.amygdalotripsy
9.adenectomy
10.sialorrhoea

б) огляд язика
в) лікування водою
г) біль у язичі
д) роздавлювання мигдалин
е) вроджене зміщення залоз
ж) видалення язика
з) захворювання язика
и) параліч язика
к) розтин мигдалин

Тестові завдання

Завдання №1

Додати відповідне закінчення:

1. Trismus grad... prim...(скреготання першого ступеня)
2. Gangraena bucc... (гангрена щок)
3. Fracturae coron... dent... (переломи коронки зуба)
4. Luxatio dent... second... (вивих другого зуба)
5. Cysta radicular... dent... prim... (коренева кіста першого зуба)
6. Deformatio alveol... dent... post extraction... (деформація комірочки зуба після видалення)
7. Neoplasma malign... gingiv... mandibul... (злоякісне новоутворення ясен нижньої щелепи)

Варіанти відповідей: а) -us

б) -is

в) -i

г) -ae

д) -em

Завдання №2

Поверхневий карієс – це...

Варіанти відповідей: а) caries acutissima

б) caries dentium

в) caries incipiens

г) caries circularis

д) caries superficialis

Завдання №3

У стадії загострення – це...

Варіанти відповідей: а) in stadio exacerbationis

б) in stadio remissionis

в) in stadio suppurationis

г) in stadio stabilisationis

Завдання №4

Легкий ступінь – це...

- Варіанти відповідей:** a) gradus medius
b) gradus levis
c) gradus gravis

ЛІТЕРАТУРА

I. Основна:

Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium : підручник / О. М. Беляєва, В. Г. Синиця, Л. Ю. Смольська, М. І. Гуцол ; за заг. ред. О. М. Беляєвої. — К. : ВСВ «Медицина», 2015. — 496 с.

II. Додаткова:

1. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 224 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. — К. : ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.
3. ВЕЧНЫЕ СЛОВА = AETERNA DISTA: Восьмизычный словарь фразеологических эквивалентов / Н. А. Гончарова [и др.]; под. ред. Н.А. Гончаровой. — Минск : Белорусс. ассоц. “Конкурс”, 2012. — 272 с.
4. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян / П. Гиро. — СПб. : “Алетейя”, 1995. — 598 с.
5. Вольфсон С. И. Латинско-русский медицинский словарь / С. И. Вольфсон. — [2-е изд.]. — М. : Медгиз, 1957. — 422 с.
6. Данилевский Н. Ф. Фитотерапия в стоматологии / Данилевский Н. Ф., Зинченко Т. Д., Кодола Н. А. — К. : Здоровье, 1984. — 176 с.
7. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М. : Русский язык, 1976. — 596 с.
8. Екстемпоральні прописи для терапії дерматологічних захворювань : навч. посіб. для студентів медичних та фармацевтичних вузів / Половко Н. П., Вишневська Л. І., Ковальова Т. М. [та ін.]; за ред. Н. П. Половко. — Х.: Вид-во НФаУ, 2017. — 97 с.
9. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 1. — 2003. — С. 1—1354.
10. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 2. — 2003. — С. 1355—2688.
11. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. — К. : Здоров'я, 1993. — 224 с.
12. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології : [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредит.] / М. М.

- Закалюжний, Г. Б. Паласюк. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. — 424 с.
13. Казаченок Т. Г. Фармацевтический словарь: Латинско-русский. Русско-латинский / Т. Г. Казаченок. — [2-е изд., доп.]. — Минск : Высшая школа, 1991. — 624 с.
 14. Киселева Е. Г. Практикум по латинскому языку и медицинской терминологии / Киселева Е. Г., Бражук Ю. Б., Лехницкая С. И. — К.: Книга-плюс, 2013. — 317 с.
 15. Книпович М. Ф. Словарь медицинской терминологии : Латинско-украинско-русский / [И. Ф. Ерофеев, А. Л. Залкин, Г. В. Казьер и др.] ; под ред. М. Ф. Книпович. — К. : Государственное медицинское издательство УССР, 1948. — 443 с.
 16. Ковтун О. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук. / Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. — К. : «Богдан», 2008. — 176 с.
 17. Компендиум 2010 – лекарственные препараты / под ред. акад. НАМН Украины, проф. В. Н. Коваленко, проф. А. П. Викторова. — Киев : Морион, 2010. — 2240 с.
 18. Корж Н. Г. Из скарбниці античної мудрості / Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. — К. : Вища школа, 1988. — 320 с.
 19. Латинська мова і основи медичної термінології : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / [Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г., Власенко О. Р. та ін.]. — К. : Медицина, 2008. — 360 с.
 20. Луцкая И. К. Диагностический справочник стоматолога / Ирина Константиновна Луцкая. — М. : ООО «Медицинская литература», 2008. — 384 с.
 21. Максимовская Л. Н. Лекарственные средства в стоматологии: Справочник / Л. Н. Максимовская, П. И. Рощина. — [2-ое изд., перераб. и доп.]. — М : Медицина, 2000. — 240 с.
 22. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей : в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 1. — Харьков : Торсинг, 1997. — 560 с.
 23. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей : в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 2. — Харьков : Торсинг, 1997. — 592 с.
 24. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. — К. : «Здоров'я», 2001 — 225 с.
 25. Морфология зубов / Ковешников В. Г., Фомина К. А., Лузин В. И., Возный В. Б. — Луганск : ООО «Виртуальная реальность», 2011. — 192 с.
 26. Невідкладні стани у стоматологічній практиці / [Скрипник І. М., Скрипников П. М., Богашова Л. Я., Гопко О. Ф.]. — К. : ВСВ «Медицина», 2013. — 224 с.
 27. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер; за ред. проф. Ю. Б. Чайковського; наук. перекл. з англ. А. А. Цегельського. — Львів : Вид. дім «Наутілу», 2004. — 592 с.

- 28.Паласюк Г. Б. Латинська мова : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл. III–IV рівнів акредит.] / Г. Б. Паласюк, В. В. Чолач. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. — 344 с.
- 29.Пішак В. П. Спадкові синдроми з основами фенотипової діагностики. Словник-довідник / В.П. Пішак, В. Ф. Мислицький, С.С. Ткачук. — Чернівці, 2010. — 606 с.
- 30.Светличная Е. И. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений / Е. И. Светличная, И. А. Толок. — Харьков : Гос. Изд-во НфаУ : «Золотые страницы», 2003. — 288 с.
- 31.Скрипніков М.С. Noli посере / Скрипніков М.С., Краковецька Г.О. — Полтава : Вид-во “Вісті”, 1997. — 140 с.
- 32.Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — Т. 1: А—Д. — К. : Знання, 2012. — 704 с.
- 33.Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 томах. — Том 2: Е–Н. — К. : Знання, 2013. — 744 с.
- 34.Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 3. О–С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 744 с.
- 35.Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 4. Т–Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 600 с.
- 36.Фениш Х. Карманный атлас анатомии человека на основе Международной номенклатуры / Х. Фениш; при участии В. Даубера. — Минск : Высш. шк., 1996. — 464 с.
- 37.Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. Латинские пословицы и поговорки. Proverbia et dicta Latina / Ю. В. Цимбалюк. — К. : Вища школа, 1990. — 436 с.
- 38.Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. — Вінниця : Нова книга, 2010. — 392 с.
- 39.Koodziej A. Lingua Latina medicinālis. Podręcznik dla studentów medycyny / Anna Koodziej, Stanisław Koodziej. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2008. — 290 с.
- 40.Faldrowicz W. Lingua Latina pro usu medico / Witold Faldrowicz, Zofia Grech-Żmijewska. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004. — 216 s.
- 41.Rudzitis K. Terminologia medica in duobus voluminibus / K. Rudzitis. — V.I. — Riga: Liesma, 1973. — 1039 p; v. II — Riga: Liesma, 1977. — 866 p.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

<http://kniga.info/2010/03/11/grammatika-latinskogo-iazyka>

<http://graecolatini.narod.ru/r stud posl 1200.htm>

<http://www.ruslat.info/>

<http://latinlexicon.org/paradigms.php>
[http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina prima](http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina_prima)

Методичні вказівки укладені викл. Ніколаєвою Н. М.

Методичні вказівки рецензовані доц. Беляєвою О. М.

“Затверджено”

на засіданні кафедри

іноземних мов з латинською мовою

та медичною термінологією

Протокол № 9

«20» грудня 2019 р.

Зав. кафедри

к. пед. н., доц. Беляєва О.М.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ АУДИТОРНОЇ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ**

Навчальна дисципліна	Латинська мова та медична термінологія
Модуль №2	Лексико-синтаксичне забезпечення вивчення розділу «Рецептура. Фармацевтична термінологія». Лексичне й аналітико-синтаксичне опрацювання розділу «Клінічна термінологія».
Змістовий модуль 2	Клінічна термінологія.
Тема заняття	Словотвір. Латинські прийменники в ролі префіксів. Грецькі префікси. Аналіз термінів-комполітів, записаних латинською й українською мовами.
Курс	I, II (нормативний термін навчання)
Факультет	стоматологічний
Кваліфікація	освітня «Магістр стоматології» професійна «Лікар-стоматолог»
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	221 «Стоматологія»

1. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ:

Значна кількість ключових анатомо-гістологічних, клінічних та фармацевтичних термінів є іменниками. Засвоєння лексичного мінімуму, відмінкових закінчень, особливостей іменників грецького походження сприяє поповненню лексичного запасу, формує та розширює граматичні навички студентів відносно використання термінів.

Термінологічної базою клінічних термінів є грецько - латинські еквіваленти і кінцеві терміноелементи. Для того, щоб свідомо завчить та краще запам'ятати клінічні терміни, необхідно навчитися аналізувати їх по словотворчим елементам (корінь, суфікс, префікс, основа, закінчення), вміти виявляти походження слова, розуміти значення частотних елементів.

Важливий аспект теми – префікси, які займають значне місце в побудові термінів в анатомічній, клінічній та фармацевтичній термінологіях. Афікси (префікси і суфікси) є продуктивними словотворчими елементами як у загально мовній лексичній сфері, так і у професійній, термінологічній. Знання словотворчих елементів сприяє усвідомленому продуктивному і осмисленому сприйняттю медичної термінологічної системи та довготривалому її запам'ятовуванню.

2. КОНКРЕТНІ ЦІЛІ:

5. Знати латинські префікси
6. Знати значення префіксів та їх українські відповідники
7. Вміти визначати префікси та розуміти їх значення у словосполученнях
8. За допомогою префіксів утворювати терміни із заданим значенням
9. Перекладати терміни, в тому числі й ті, які містять префікси, з латинської мови на українську та навпаки, знаходити словникову форму іменників та прикметників.

3. БАЗОВІ ЗНАННЯ, УМІННЯ ТА НАВИЧКИ НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ)

Міждисциплінарна інтеграція

Назва попередніх дисциплін	Отриманні навички
1. Українська мова 2. Анатомія	Знати основні правила утворення складних термінів та утворення конструкцій “Неузгоджене означення” та “Узгоджене означення” Знати ключові анатомо-гістологічні терміни, вміти перекладати анатомо-гістологічні терміни; узгоджувати іменники з прикметниками.

4.ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ

4.1. Перелік основних термінів та характеристик, які повинен засвоїти студент при підготовці до заняття:

Грецькі дублетні позначення латинських іменників чоловічого роду II-ої відміни

Латинський іменник II-ої відміни (masculinum)	Грецький іменник	Грецький ТЕ	Український відповідник
calcūlus, i m	líthos	lith-	камінь (щільний утвір)
cancer, cri m	carcinós	carcin-	рак
digītus, i m	dáctylos	dactyl-	палець
locus, i m	tópos	top-	місце
morbus, i m	nósos pathos	nos-path-	хвороба, хворобливий стан
muscūlus, i m	mys, myós	my-	м'яз
nasus, i m	rhis, rhinós	rhin-	ніс
nervus, i m	neúron	neur-	нерв
ocūlus, i m	ophthalmós	ophthalm-	око

Грецькі дублетні позначення латинських іменників чоловічого роду II-ої відміни

Латинський іменник II-ої відміни (neutrum)	Грецький іменник	Грецький ТЕ	Український відповідник
cerebrum, i n	encéphalos	encephal-	головний мозок
labium, i n	cheílos	cheil-	губа
ligamentum, i n	sýndesmos	desm-	зв'язка
medicamentum, i n	pháрмаcon	pharmac-	ліки
mentum, i n	genion	geni-	підборіддя
palatum, i n	uranos	uran-	піднебіння
venēnum, i n	tóxon, toxicón	tox-, toxic-	отрута

Кінцеві терміноелементи i-ої відміни (продовження)

Кінцевий ТЕ	Термінологічне значення
-cheilia	стосується губ рота
-clasia	руйнування
-dactylia	стосується пальців
-dermia	стосується шкіри

-diagnostica	діагностика, дослідження з метою виявлення стану певного органа
-genia	належність до підборіддя або нижньої щелепи
-lalia	стосується мовлення
-mania	патологічна пристрась
-metria	вимірювання
-ophthalmia	око, орган зору
-paedia	виправлення недоліків, корекція вад
-penia	недостатня кількість, зменшення
-pepsia	травлення
-phagia	1) ковтання; 2) поїдання
-philia	схильність, хворобливий потяг
-plegia	параліч
-thermia	стосується тепла, підвищення t°
-topia	стосується розміщення, положення
-tripsia	роздавлювання
-trophia	живлення

Кінцеві терміоеlementи II-ої відміни

Кінцевий TE	Термінологічне значення
- blastus	зародок клітини
-lithus	камінь, конкремент
-lōgus	спеціаліст, фахівець
-mētrum	пристрій для вимірювання певних показників
-spasmus	спазм, судома

4.2.Теоретичні питання до заняття:

- Назвіть, які латинські префікси є терміноутворюючими .
- Назвіть, яким чином здійснюється переклад термінів
- Назвіть правило складання термінів з латинських префіксів та іменників чи прикметників.
- Назвіть, яким чином можна утворити терміни за заданими значеннями.
- Назвіть правило перекладу термінів латинською мовою.

4.3. Практичні роботи (завдання),які виконуються на занятті:

Вправляння в:

- Виокремленні терміоеlementів, поясненні їхнього значення

- Утворенні однослівних термінів за допомогою префікса
- Утворенні однослівних термінів із заданим значенням
- Перекладі термінів-словосполучень, утворенні складних термінів
- Перекладі діагнозів/фрагментів діагнозів, утворенні складних термінів

5. ЗМІСТ ТЕМИ

1. Грецькі терміноелементи в клінічній термінології
2. Латинські терміни в анатомічній термінології
3. Грецькі дублетні позначення іменників II відміни
4. Кінцеві терміноелементи II відміни
5. Афікси (префікси і суфікси)
6. Найуживаніші латинські префікси
7. Найуживаніші префікси грецького походження
8. Найуживаніші префікси числівникового походження
9. Утворення однослівних термінів за допомогою префікса
10. Правила утворення однослівних термінів та термінів-словосполучень, діагнозів, фрагментів діагнозів, назв нозологічних форм

6. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Завдання для самоконтролю

Завдання №1

Запишіть до словника слова у словниковій формі, зробіть словотворчий аналіз, перекладіть терміни (Впр.4 стор.180).

Завдання №2

Перекласти терміни латинською мовою:

1. набута адентія
2. одонтогенна аденофлегмона
3. бічна періодонтальна кіста
4. гіпертрофія сосочків язика
5. гіпоплазія верхньої щелепи
6. кісти під'язикових слинних залоз
7. неонатальна гіпоплазія емалі
8. фіброзна дисплазія щелеп

Тестові завдання

Завдання №1

Визначьте вживання латинських префіксів у термінах:

1. міжкістковий
 2. відвідний
 3. підсухожилковий
 4. опускач (м'яз)
 5. поворотний
 6. позаклітинний
 7. попередження вагітності (буквально – проти зачатку)
 8. перетворення
 9. коклюш (сильний кашель)
 10. нерухомий
- a) per-, b) trans- , c) de- , d) contra- , e) im- , f) extra- , g) sub- , h) inter- , i) ab- , j) re

Завдання №2

Підібрати відповідний варіант перекладу латинських термінів:

1. praemalaris	a) розріз
2. separatio	б) підвищена кислотність шлункового соку
3. occlusio	в) міжчасточковий
4. extractum	г) витяжка
5. circumflexus	д) передкореневий
6. prognathia	е) виступ уперед щелепи та зубів
7. dissectio	є) закриття, непрохідність
8. superaciditas	ж) огинаючий
9. interlobularis	з) проривання
10. perforatio	і) відділення

Завдання №3

Головний біль – це...

- Варіанти відповідей:** a) myodynia
b) encephalopathia
c) rhinolalia
d) cephalalgia
e) cheilotomia

Завдання №4

Носове мовлення – це...

- Варіанти відповідей:** a) cephalalgia
b) encephalopathia
c) cheilotomia
d) myodynia
e) rhinolalia

Завдання №5

Розтин губи – це...

- Варіанти відповідей:** a) encephalopathia
b) cephalalgia
c) rhinolalia
d) cheilotomia
e) myodynia

ЛІТЕРАТУРА

I. Основна:

Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = *Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium* : підручник / О. М. Беляєва, В. Г. Синиця, Л. Ю. Смольська, М. І. Гуцол ; за заг. ред. О. М. Беляєвої. — К. : ВСВ «Медицина», 2015. — 496 с.

II. Додаткова:

1. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 224 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. — К. : ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.
3. ВЕЧНЫЕ СЛОВА = AETERNA DICTA: Восьмизычный словарь фразеологических эквивалентов / Н. А. Гончарова [и др.]; под. ред. Н.А. Гончаровой. — Минск : Белорусс. ассоц. “Конкурс”, 2012. — 272 с.
4. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян / П. Гиро. — СПб. : “Алетейя”, 1995. — 598 с.
5. Вольфсон С. И. Латинско-русский медицинский словарь / С. И. Вольфсон. — [2-е изд.]. — М. : Медгиз, 1957. — 422 с.
6. Данилевский Н. Ф. Фитотерапия в стоматологии / Данилевский Н. Ф., Зинченко Т. Д., Кодола Н. А. — К. : Здоровье, 1984. — 176 с.
7. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М. : Русский язык, 1976. — 596 с.
8. Екстемпоральні прописи для терапії дерматологічних захворювань : навч. посіб. для студентів медичних та фармацевтичних вузів / Половко Н. П., Вишневська Л. І., Ковальова Т. М. [та ін.]; за ред. Н. П. Половко. — Х.: Вид-во НФаУ, 2017. — 97 с.
9. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 1. — 2003. — С. 1—1354.
10. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 2. — 2003. — С. 1355—2688.
11. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. — К. : Здоров'я, 1993. — 224 с.
12. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології :

- [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредит.] / М. М. Закалюжний, Г. Б. Паласюк. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. — 424 с.
13. Казаченок Т. Г. Фармацевтический словарь: Латинско-русский. Русско-латинский / Т. Г. Казаченок. — [2-е изд., доп.]. — Минск : Высшая школа, 1991. — 624 с.
 14. Киселева Е. Г. Практикум по латинскому языку и медицинской терминологии / Киселева Е. Г., Бражук Ю. Б., Лехницкая С. И. — К.: Книга-плюс, 2013. — 317 с.
 15. Книпович М. Ф. Словарь медицинской терминологии : Латинско-украинско-русский / [И. Ф. Ерофеев, А. Л. Залкин, Г. В. Казьер и др.] ; под ред. М. Ф. Книпович. — К. : Государственное медицинское издательство УССР, 1948. — 443 с.
 16. Ковтун О. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук. / Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. — К. : «Богдан», 2008. — 176 с.
 17. Компендиум 2010 – лекарственные препараты / под ред акад. НАМН Украины, проф. В. Н. Коваленко, проф. А. П. Викторова. — Киев : Морион, 2010. — 2240 с.
 18. Корж Н. Г. Із скарбниці античної мудрості / Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. — К. : Вища школа, 1988. — 320 с.
 19. Латинська мова і основи медичної термінології : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / [Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г., Власенко О. Р. та ін.]. — К. : Медицина, 2008. — 360 с.
 20. Луцкая И. К. Диагностический справочник стоматолога / Ирина Константиновна Луцкая. — М. : ООО «Медицинская литература», 2008. — 384 с.
 21. Максимовская Л. Н. Лекарственные средства в стоматологии: Справочник / Л. Н. Максимовская, П. И. Рощина. — [2-ое изд., перераб. и доп.]. — М : Медицина, 2000. — 240 с.
 22. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей : в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 1. — Харьков : Торсинг, 1997. — 560 с.
 23. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей : в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 2. — Харьков : Торсинг, 1997. — 592 с.
 24. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. — К. : «Здоров'я», 2001 — 225 с.
 25. Морфология зубов / Ковешников В. Г., Фомина К. А., Лузин В. И., Возный В. Б. — Луганск : ООО «Виртуальная реальность», 2011. — 192 с.
 26. Невідкладні стани у стоматологічній практиці / [Скрипнік І. М., Скрипніков П. М., Богашова Л. Я., Гопко О. Ф.]. — К. : ВСВ «Медицина», 2013. — 224 с.
 27. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер; за ред. проф. Ю. Б. Чайковського; наук. перекл. з англ. А. А. Цегельського. — Львів : Вид. дім «Наутілус», 2004. — 592 с.

- 28.Паласюк Г. Б. Латинська мова : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл. III–IV рівнів акредит.] / Г. Б. Паласюк, В. В. Чолач. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. — 344 с.
- 29.Пішак В. П. Спадкові синдроми з основами фенотипової діагностики. Словник-довідник / В.П. Пішак, В. Ф. Мислицький, С.С. Ткачук. — Чернівці, 2010. — 606 с.
- 30.Светличная Е. И. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений / Е. И. Светличная, И. А. Толок. — Харьков : Гос. Изд-во НфаУ : «Золотые страницы», 2003. — 288 с.
- 31.Скрипніков М.С. Noli посере / Скрипніков М.С., Краковецька Г.О. — Полтава : Вид-во “Вісті”, 1997. — 140 с.
- 32.Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — Т. 1: А—Д. — К. : Знання, 2012. — 704 с.
- 33.Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 томах. — Том 2: Е–Н. — К. : Знання, 2013. — 744 с.
- 34.Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 3. О–С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 744 с.
- 35.Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 4. Т–Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 600 с.
- 36.Фениш Х. Карманный атлас анатомии человека на основе Международной номенклатуры / Х. Фениш; при участии В. Даубера. — Минск : Высш. шк., 1996. — 464 с.
- 37.Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. Латинские пословицы и поговорки. Proverbia et dicta Latina / Ю. В. Цимбалюк. — К. : Вища школа, 1990. — 436 с.
- 38.Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. — Вінниця : Нова книга, 2010. — 392 с.
- 39.Koodziej A. Lingua Latina medicinālis. Podręcznik dla studentów medycyny / Anna Koodziej, Stanisław Koodziej. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2008. — 290 с.
- 40.Faldrowicz W. Lingua Latina pro usu medico / Witold Faldrowicz, Zofia Grech-Żmijewska. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004. — 216 s.
- 41.Rudzitis K. Terminologia medica in duobus voluminibus / K. Rudzitis. — V.I. — Riga: Liesma, 1973. — 1039 p; v. II — Riga: Liesma, 1977. — 866 p.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

<http://kniga.info/2010/03/11/grammatika-latinskogo-iazyka>

<http://graecolatini.narod.ru/r stud posl 1200.htm>

<http://www.ruslat.info/>

<http://latinlexicon.org/paradigms.php>
[http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina prima](http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina_prima)

Методичні вказівки укладені викл. Ніколаєвою Н. М.

Методичні вказівки рецензовані доц. Беляєвою О. М.

“Затверджено”

на засіданні кафедри

іноземних мов з латинською мовою

та медичною термінологією

Протокол № 9

«20» грудня 2019 р.

Зав. кафедри

к. пед. н., доц. Беляєва О.М.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ АУДИТОРНОЇ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ**

Навчальна дисципліна	Латинська мова та медична термінологія
Модуль №2	Лексико-синтаксичне забезпечення вивчення розділу «Рецептура. Фармацевтична термінологія». Лексичне й аналітико-синтаксичне опрацювання розділу «Клінічна термінологія».
Змістовий модуль 2	Клінічна термінологія.
Тема заняття	Аналіз термінів-комполітів за заданими морфемами. Частотні грецькі форманти у клінічній термінології. Утворення термінів-комполітів із заданим значенням. Переклад латинською й українською мовами назв нозологічних форм, симптомів, синдромів, методів діагностики і лікування.
Курс	I, II (нормативний термін навчання)
Факультет	стоматологічний
Кваліфікація	освітня «Магістр стоматології» професійна «Лікар-стоматолог»
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	221 «Стоматологія»

1. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ:

Один з найбільш значних розділів медичної термінології — клінічна термінологія. Вона поєднує назви галузей медичної науки, симптомів, хвороб, синдромів, функціональних реакцій, рефлексів, морфологічних порушень і методів досліджень. На відміну від анатомічної термінології, яка оперує в основному латинською лексикою, основу клінічної складають слова грецького походження. Поряд зі словами суто грецького або латинського походження у клінічній термінології зустрічаються терміни-гібриди, утворені одночасно із грецьких та латинських компонентів.

Засвоєння значень окремих терміноелементів не тільки дозволяє зорієнтуватися в структурі клінічного терміна, запозиченого з класичних мов або побудованого на їх основі, оскільки терміноелементи в більшості випадків складають смислову підвалину терміна, але й сприяють збагаченню лексичного багажу, професійної мови фахівця медичного профілю.

2. КОНКРЕТНІ ЦІЛІ:

Знати:

- а) класифікацію термінів залежно від їхньої структури;
- б) словотворчі елементи, які використовуються для утворення термінів-комполітів (у межах теми заняття);
- в) правила утворення складних та похідних термінів за допомогою словотворчих елементів;
- г) правопис термінів, які зустрічаються у межах лексичного матеріалу на практичному занятті;
- д) префікси (латинські та грецькі), які беруть участь в утворенні похідних термінів.

Вміти грамотно записувати клінічні терміни-комполіти, вміти утворювати їх за заданими морфемами та самостійно здійснювати словотвірний аналіз клінічних термінів.

3. БАЗОВІ ЗНАННЯ, УМІННЯ ТА НАВИЧКИ НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ)

3.1. Міжпредметна інтеграція:

Наступні дисципліни (забезпечувані)	Знати	Вміти
хірургія, терапія, гінекологія, педіатрія, нервові хвороби та ін.	ключові клінічні терміни; основні правила побудови термінів; правопис клінічних термінів(у межах лексичного матеріалу)	1. утворювати клінічні терміни-комполіти за заданим значенням; 2. правильно перекладати їх латинською мовою.

3.2. Внутрішньо- предметна інтеграція

	Знати	Вміти
--	-------	-------

<p>Зв'язок із попередніми темами: „Поняття “клінічний термін”. Види клінічних термінів. Структура термінів-комполітів латинською та українською мовою.”; „Словотвір. Латинські прийменники в ролі префіксів.” „Грецькі префікси. Аналіз термінів-комполітів...”;</p>	<p>1. попередні відомості про систему латинських іменників та прикметників, які використовуються у клінічній термінології; 2. словникові форми клінічних термінів; 3. правила утворення складних термінів за допомогою з'єднувальних голосних; 4. особливості написання окремих терміноелементів залежно від їх позиції у складі терміна;</p>	<p>На новому лексичному матеріалі: 1. утворювати клінічні терміни шляхом поєднання словотвірних елементів; 2. правильно перекладати ;</p>
<p>Зв'язок із наступними темами: „Утворення термінів назв хвороб запального, неzapального та пухлинного характеру.” „Переклад латинською мовою деяких діагнозів медицини...”</p>	<p>5. правила перекладу клінічних термінів</p>	<p>3. проводити словотвірний аналіз складних термінів;</p>

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ

4.1. Перелік основних термінів та характеристик, які повинен засвоїти студент при підготовці до заняття:

Назви патологічних змін органів та частин тіла

Кінцевий терміноелемент	Значення	Приклади
-cardia	серце	<i>tachycardia</i> – напади раптового прискорення серцевої діяльності
-cheilia	губи	<i>xerocheilia</i> – сухість губ
-cephalia	голова	<i>brachycephalia</i> – короткоголовість
-crania	череп	<i>oligocrania</i> – недостатній об'єм черепа щодо об'єму тіла

-dactylia	палець	<i>polydactylia</i> – багатопалість;
-dermia	шкіра	<i>erythrodermia</i> – почервоніння шкіри
-genia	підборіддя	<i>progenia</i> – виступ вперед нижньої щелепи та підборіддя
-gnathia	щелепа	<i>prognathia</i> – щелепи, які різко виступають вперед
-glossia	язик	<i>macroglossia</i> – збільшення язика
-mastia	молочна залоза	<i>micromastia</i> – недорозвиненість молочних залоз
-melia	кінцівки	<i>micromelia</i> – ненормально короткі кінцівки
-odontia	зуб	<i>polyodontia</i> – наявність зайвих зубів
-onychia	ніготь	<i>leuconychia</i> – утворення білих плям на нігтях
-ophthalmia	око	<i>xerophthalmia</i> – “сухість ока”, висихання кон’юнктиви
-prosopia	обличчя	<i>leptoprosopia</i> – вузьке обличчя

Назви патологічних змін відносно фізіологічних процесів і функцій людського організму

Кінцевий терміноелемент	Значення	Приклади
-acusis	слух	<i>hyperacusis</i> – ненормально підвищена гострота слуху
-aesthesia	відчуття	<i>anaesthesia</i> – втрата чутливості
-chylia	секреція	<i>achylia</i> – відсутність шлункового соку, пепсину або іншого ферменту необхідного для травлення
-ergia	реактивність організму	<i>hyperergia</i> – підвищена реактивність організму
-galactia	секреція молока	<i>agalactia</i> – відсутність секреції молока
-geusia	смак	<i>glycogeusia</i> – відчуття солодкого присмаку в роті без відповідного подразника
-kinesia	рух	<i>dyskinesia</i> – розлад координації
-mnesia	пам’ять	<i>amnesia</i> – часткова або повна втрата пам’яті
-opsia	зір	<i>xanthopsia</i> – бачення предметів у жовтому кольорі
-orexia	апетит	<i>anorexia</i> – відсутність апетиту
-osmia	нюх	<i>anosmia</i> – відсутність нюху
-pepsia	травлення	<i>dyspepsia</i> – розлад травлення
-phagia	ковтання	<i>dysphagia</i> – розлад ковтання

-pnoë	дихання	<i>bradypnoë</i> – уповільнене дихання
-thermia	зміна температури тіла	<i>hyperthermia</i> – перегрівання організму
-tonia	тонус, напруга	<i>hypotonia</i> – понижений артеріальний тиск
-trophia	живлення	<i>hypotrophia</i> – прогресивне виродження та функціональна недостатність клітин, зумовлені недостатнім живленням

Назви патологічних змін відносно утворення та функціонування фізіологічних рідин, середовищ та їх складових

Кінцевий терміноелемент	Значення	Приклади
-aemia	наявність у крові (як середовищі) певних речовин	<i>uraemia</i> – збільшення сечі та інших азотистих речовин у крові
-genēsis	походження, виникнення	<i>toxicogenēsis</i> – утворення токсинів
-lŷsis	розпад	<i>haemolŷsis</i> – розпад червоних кров'яних тілець
-penia	нестача	<i>lymphocytopenia</i> – зменшення кількості лімфоцитів у периферичній крові
-poësis	утворення	<i>uropoësis</i> – процес секреції сечі
-rrhoea	підвищення виділення секрету, течія	<i>sialorrhoea</i> – збільшення виділення слини, гіперсалівація
-stāsis	застій	<i>lymphostāsis</i> – затримка циркуляції в лімфатичних судинах
-uria	наявність у сечі (як середовищі) певних речовин	<i>melanuria</i> – наявність меланіну в сечі

4.2. Теоретичні питання до заняття:

1. Як класифікуються терміни залежно від структури?
2. Що таке терміни-композиції?
3. Що таке похідні терміни?
4. Що визначає значення терміна?

4.3. Практичні роботи (завдання), які виконуються на занятті:

Вправляння в:

- Виокремленні терміноелементів, поясненні їхнього значення
- Утворенні однослівних термінів за допомогою префікса
- Утворенні однослівних термінів із заданим значенням
- Перекладі термінів-словосполучень, утворенні складних термінів

- Перекладі діагнозів/фрагментів діагнозів, утворенні складних термінів

5. ЗМІСТ ТЕМИ

1. Грецькі терміоеlementи в клінічній термінології
2. Латинські терміни в анатомічній термінології
3. Грецькі дублетні позначення іменників III відміни
4. Кінцеві терміоеlementи III відміни
5. Прості терміни
6. Складні терміни (похідні терміни та терміни-композиції)
7. Правило утворення термінів-композицій
8. Складені терміни
9. Утворення однослівних термінів за допомогою префікса
10. Правила утворення однослівних термінів та термінів-словосполучень, діагнозів, фрагментів діагнозів, назв нозологічних форм

6. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ:

Завдання для самоконтролю

Завдання №1

Утворити терміни-словосполучення латинською мовою, пояснити їхнє значення:

гіпергідроз + однобічний, пахвинний, емоційний
пухлина + доброякісний, злоякісний, метастатичний, змішаний
дентиція + передчасна, утруднена, запізнiла
одонтоліт + під'ясенний, над'ясенний, пульпарний
ларингоцеле + зовнішній, внутрішній, шлуночковий
фаринготомія + бічний, передній, підпід'язиковий

Завдання №2

Запишіть до словника слова у словниковій формі, перекладіть терміни (Впр.10 (А) стор. 190).

Тестові завдання

Завдання №1

Підібрати відповідний варіант перекладу латинських термінів:

1.myopathia	а) невралгія ока
2.cystolithus	б) роздавлювання нервів
3.bronchospasmus	в) огляд пазухи
4.neuroblastus	г) камінь у сечовому міхурі
5.neurotripsia	д) тонус м'язів
6.myotonia	е) видалення шлунку
7.gastrectomia	ж) наука про захворювання кишечника
8.enterologia	з) зародок нервової клітини
9.antroscopia	и) захворювання м'язів
10.opthalmalgia	к) спазм бронхів

Завдання №2

Додати відповідне закінчення:

A

1. Fractūra dent... molār... maxill... prim... (перелом першого моляра верхньої щелепи)
2. Dysplasia dentin... moderāt... (помірна дисплазія дентину)
3. Deformitas dent... incisiv... medi... superi... cum hypoplasia... enamel... (деформація верхніх середніх різців з гіпоплазією емалі)
4. Abrasio dent... (стирання зубів)
5. Hypoplasia enamel... margin... incisal... dent... incisiv... et tubercul... dent... molar... (гіпоплазія емалі різального краю різців і горбків молярів)
6. Myoclonia palāt... moll... et laryng... bilaterāl... symmetric... (симетрична двобічна міоклонія м'якого піднебіння і гортані)

Варіанти відповідей: a) -ōrum

- b) -is
- c) -i
- d) -ae
- e) -ā
- f) -ium
- g) -a

Завдання №3

Сумнівний прогноз – це ...

Варіанти відповідей: a) prognosis mala

- b) prognosis bona
- c) prognosis pessima
- d) prognosis incerta
- e) prognosis anceps

Завдання №4

Сприятливий прогноз – це...

Варіанти відповідей: a) prognosis anceps

- b) prognosis pessima
- c) prognosis bona
- d) prognosis incerta
- e) prognosis mala

Завдання №5

Найгірший прогноз – це...

Варіанти відповідей: a) prognosis incerta

- b) prognosis anceps
- c) prognosis pessima
- d) prognosis mala
- e) prognosis bona

ЛІТЕРАТУРА

I. Основна:

Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = *Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium* : підручник / О. М. Беляєва, В. Г. Синиця, Л. Ю. Смольська, М. І. Гуцол ; за заг. ред. О. М. Беляєвої. — К. : ВСВ «Медицина», 2015. — 496 с.

II. Додаткова:

1. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 224 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. — К. : ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.
3. ВЕЧНЫЕ СЛОВА = AETERNA DICTA: Восьмизычный словарь фразеологических эквивалентов / Н. А. Гончарова [и др.]; под. ред. Н.А. Гончаровой. — Минск : Белорусс. ассоц. «Конкурс», 2012. — 272 с.
4. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян / П. Гиро. — СПб. : «Алетейя», 1995. — 598 с.
5. Вольфсон С. И. Латинско-русский медицинский словарь / С. И. Вольфсон. — [2-е изд.]. — М. : Медгиз, 1957. — 422 с.
6. Данилевский Н. Ф. Фитотерапия в стоматологии / Данилевский Н. Ф., Зинченко Т. Д., Кодола Н. А. — К. : Здоровье, 1984. — 176 с.
7. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М. : Русский язык, 1976. — 596 с.
8. Екстемпоральні прописи для терапії дерматологічних захворювань : навч. посіб. для студентів медичних та фармацевтичних вузів / Половко Н. П., Вишневська Л. І., Ковальова Т. М. [та ін]. ; за ред. Н. П. Половко. — Х.: Вид-во НФаУ, 2017. — 97 с.
9. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 1. — 2003. — С. 1—1354.
10. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 2. — 2003. — С. 1355—2688.
11. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. — К. : Здоров'я, 1993. — 224 с.
12. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології : [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредит.] / М. М. Закалюжний, Г. Б. Паласюк. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. — 424 с.
13. Казаченок Т. Г. Фармацевтический словарь: Латинско-русский. Русско-латинский / Т. Г. Казаченок. — [2-е изд., доп.]. — Минск : Высшая школа, 1991. — 624 с.

14. Киселева Е. Г. Практикум по латинскому языку и медицинской терминологии / Киселева Е. Г., Бражук Ю. Б., Лехницкая С. И. – К.: Книга-плюс, 2013. – 317 с.
15. Книпович М. Ф. Словарь медицинской терминологии : Латинско-украинско-русский / [И. Ф. Ерофеев, А. Л. Залкин, Г. В. Казьер и др.] ; под ред. М. Ф. Книпович. — К. : Государственное медицинское издательство УССР, 1948. — 443 с.
16. Ковтун О. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук. / Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. – К. : «Богдан», 2008. – 176 с.
17. Компендиум 2010 – лекарственные препараты / под ред. акад. НАМН Украины, проф. В. Н. Коваленко, проф. А. П. Викторова. – Киев : Морион, 2010. – 2240 с.
18. Корж Н. Г. Из скарбниці античної мудрості / Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. – К. : Вища школа, 1988. – 320 с.
19. Латинська мова і основи медичної термінології : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / [Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г., Власенко О. Р. та ін.]. — К. : Медицина, 2008. — 360 с.
20. Луцкая И. К. Диагностический справочник стоматолога / Ирина Константиновна Луцкая. — М. : ООО «Медицинская литература», 2008. — 384 с.
21. Максимовская Л. Н. Лекарственные средства в стоматологии: Справочник / Л. Н. Максимовская, П. И. Рощина. — [2-ое изд., перераб. и доп.]. — М : Медицина, 2000. — 240 с.
22. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей : в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 1. — Харьков : Торсинг, 1997. — 560 с.
23. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей : в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 2. — Харьков : Торсинг, 1997. — 592 с.
24. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – К. : «Здоров'я», 2001 – 225 с.
25. Морфология зубов / Ковешников В. Г., Фомина К. А., Лузин В. И., Возный В. Б. — Луганск : ООО «Виртуальная реальность», 2011. — 192 с.
26. Невідкладні стани у стоматологічній практиці / [Скрипнік І. М., Скрипніков П. М., Богашова Л. Я., Гопко О. Ф.]. — К. : ВСВ «Медицина», 2013. — 224 с.
27. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер; за ред. проф. Ю. Б. Чайковського; наук. перекл. з англ. А. А. Цегельського. — Львів : Вид. дім «Наутікус», 2004. — 592 с.
28. Паласюк Г. Б. Латинська мова : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл. III–IV рівнів акредит.] / Г. Б. Паласюк, В. В. Чолач. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. — 344 с.
29. Пішак В. П. Спадкові синдроми з основами фенотипової діагностики. Словник-довідник / В.П. Пішак, В. Ф. Мислицький, С.С. Ткачук. — Чернівці, 2010. – 606 с.

- 30.Светличная Е. И. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений / Е. И. Светличная, И. А. Толок. — Харьков : Гос. Изд-во НфаУ : «Золотые страницы», 2003. — 288 с.
- 31.Скрипніков М.С. Noli посере / Скрипніков М.С., Краковецька Г.О. — Полтава : Вид-во “Вісті”, 1997. — 140 с.
- 32.Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — Т. 1: А—Д. — К. : Знання, 2012. — 704 с.
- 33.Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 томах. — Том 2: Е—Н. — К. : Знання, 2013. — 744 с.
- 34.Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 3. О—С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 744 с.
- 35.Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 4. Т—Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 600 с.
- 36.Фениш Х. Карманный атлас анатомии человека на основе Международной номенклатуры / Х. Фениш; при участии В. Даубера. — Минск : Высш. шк., 1996. — 464 с.
- 37.Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. Латинские пословицы и поговорки. Proverbia et dicta Latina / Ю. В. Цимбалюк. — К. : Вища школа, 1990. — 436 с.
- 38.Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. — Вінниця : Нова книга, 2010. — 392 с.
- 39.Koodziej A. Lingua Latina medicinālis. Podręcznik dla studentów medycyny / Anna Koodziej, Stanisław Koodziej. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2008. — 290 ct.
- 40.Faldrowicz W. Lingua Latina pro usu medico / Witold Faldrowicz, Zofia Grech-Żmijewska. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004. — 216 s.
- 41.Rudzitis K. Terminologia medica in duobus voluminibus / K. Rudzitis. — V.I. — Riga: Liesma, 1973. — 1039 p; v. II — Riga: Liesma, 1977. — 866 p.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

<http://kniga.info/2010/03/11/grammatika-latinskogo-iazyka>

http://graecolatini.narod.ru/r/stud_posl_1200.htm

<http://www.ruslat.info/>

<http://latinlexicon.org/paradigms.php>

[http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina prima](http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina_prima)

Методичні вказівки підготувала доц. Сологор І.М.

“Затверджено”

на засіданні кафедри

іноземних мов з латинською мовою

та медичною термінологією

Протокол № 9

«20» грудня 2019 р.

Зав. кафедри

к. пед. н., доц. Беляєва О.М.

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ АУДИТОРНОЇ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ**

Навчальна дисципліна	Латинська мова та медична термінологія
Модуль №2	Лексико-синтаксичне забезпечення вивчення розділу «Рецептура. Фармацевтична термінологія». Лексичне й аналітико-синтаксичне опрацювання розділу «Клінічна термінологія».
Змістовий модуль 2	Клінічна термінологія.
Тема заняття	Аналіз термінів-комполітів за заданими морфемами у терапії та діагностиці. Кінцеві терміноелементи. Утворення термінів-назв патологічних станів діагностики, характеристик обстеження хворого латинською та українською мовами.
Курс	I, II (нормативний термін навчання)
Факультет	стоматологічний
Кваліфікація	освітня «Магістр стоматології» професійна «Лікар-стоматолог»
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність	221 «Стоматологія»

1. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ:

Один з найбільш значних розділів медичної термінології — клінічна термінологія. Вона поєднує назви галузей медичної науки, симптомів, хвороб, синдромів, функціональних реакцій, рефлексів, морфологічних порушень і методів досліджень. На відміну від анатомічної термінології, яка оперує в основному латинською лексикою, основу клінічної складають слова грецького походження. Поряд зі словами суто грецького або латинського походження у клінічній термінології зустрічаються терміни-гібриди, утворені одночасно із грецьких та латинських компонентів.

Засвоєння значень окремих терміноелементів не тільки дозволяє зорієнтуватися в структурі клінічного терміна, запозиченого з класичних мов або побудованого на їх основі, оскільки терміноелементи в більшості випадків складають смислову підвалину терміна, але й сприяють збагаченню лексичного багажу, професійної мови фахівця медичного профілю.

2. КОНКРЕТНІ ЦІЛІ:

Знати:

- а) класифікацію термінів залежно від їхньої структури;
- б) словотворчі елементи, які використовуються для утворення термінів-комполітів (у межах теми заняття);
- в) правила утворення складних та похідних термінів за допомогою словотворчих елементів;
- г) правопис термінів, які зустрічаються у межах лексичного матеріалу на практичному занятті;
- д) префікси (латинські та грецькі), які беруть участь в утворенні похідних термінів.

Вміти грамотно записувати клінічні терміни-комполіти, вміти утворювати їх за заданими морфемами та самостійно здійснювати словотвірний аналіз клінічних термінів.

3. БАЗОВІ ЗНАННЯ, УМІННЯ ТА НАВИЧКИ НЕОБХІДНІ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ)

3.1. Міжпредметна інтеграція:

Наступні дисципліни (забезпечувані)	Знати	Вміти
хірургія, терапія, гінекологія, педіатрія, нервові хвороби та ін.	ключові клінічні терміни; основні правила побудови термінів; правопис клінічних термінів(у межах лексичного матеріалу)	1. утворювати клінічні терміни-комполіти за заданим значенням; 2. правильно перекладати їх латинською мовою.

3.2. Внутрішньо- предметна інтеграція

	Знати	Вміти
--	-------	-------

<p>Зв'язок із попередніми темами: „Поняття “клінічний термін”. Види клінічних термінів. Структура термінів-комполітів латинською та українською мовою.”; „Словотвір. Латинські прийменники в ролі префіксів.” „Грецькі префікси. Аналіз термінів-комполітів...”;</p>	<p>1. попередні відомості про систему латинських іменників та прикметників, які використовуються у клінічній термінології; 2. словникові форми клінічних термінів; 3. правила утворення складних термінів за допомогою з'єднувальних голосних; 4. особливості написання окремих терміноелементів залежно від їх позиції у складі терміна;</p>	<p>На новому лексичному матеріалі: 1. утворювати клінічні терміни шляхом поєднання словотвірних елементів; 2. правильно перекладати ;</p>
<p>Зв'язок із наступними темами: „Утворення термінів назв хвороб запального, неzapального та пухлинного характеру.” „Переклад латинською мовою деяких діагнозів медицини...”</p>	<p>5. правила перекладу клінічних термінів</p>	<p>3. проводити словотвірний аналіз складних термінів;</p>

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТТЯ

4.1. Перелік основних термінів та характеристик, які повинен засвоїти студент при підготовці до заняття:

Назви патологічних змін органів та частин тіла

Кінцевий терміноелемент	Значення	Приклади
-cardia	серце	<i>tachycardia</i> – напади раптового прискорення серцевої діяльності
-cheilia	губи	<i>xerocheilia</i> – сухість губ
-cephalia	голова	<i>brachycephalia</i> – короткоголовість
-crania	череп	<i>oligocrania</i> – недостатній об'єм черепа щодо об'єму тіла

-dactylia	палець	<i>polydactylia</i> – багатопалість;
-dermia	шкіра	<i>erythrodermia</i> – почервоніння шкіри
-genia	підборіддя	<i>progenia</i> – виступ вперед нижньої щелепи та підборіддя
-gnathia	щелепа	<i>prognathia</i> – щелепи, які різко виступають вперед
-glossia	язик	<i>macroglossia</i> – збільшення язика
-mastia	молочна залоза	<i>micromastia</i> – недорозвиненість молочних залоз
-melia	кінцівки	<i>micromelia</i> – ненормально короткі кінцівки
-odontia	зуб	<i>polyodontia</i> – наявність зайвих зубів
-onychia	ніготь	<i>leuconychia</i> – утворення білих плям на нігтях
-ophthalmia	око	<i>xerophthalmia</i> – “сухість ока”, висихання кон’юнктиви
-prosopia	обличчя	<i>leptoprosopia</i> – вузьке обличчя

Назви патологічних змін відносно фізіологічних процесів і функцій людського організму

Кінцевий терміноелемент	Значення	Приклади
-acusis	слух	<i>hyperacusis</i> – ненормально підвищена гострота слуху
-aesthesia	відчуття	<i>anaesthesia</i> – втрата чутливості
-chylia	секреція	<i>achylia</i> – відсутність шлункового соку, пепсину або іншого ферменту необхідного для травлення
-ergia	реактивність організму	<i>hyperergia</i> – підвищена реактивність організму
-galactia	секреція молока	<i>agalactia</i> – відсутність секреції молока
-geusia	смак	<i>glycogeusia</i> – відчуття солодкого присмаку в роті без відповідного подразника
-kinesia	рух	<i>dyskinesia</i> – розлад координації
-mnesia	пам’ять	<i>amnesia</i> – часткова або повна втрата пам’яті
-opsia	зір	<i>xanthopsia</i> – бачення предметів у жовтому кольорі
-orexia	апетит	<i>anorexia</i> – відсутність апетиту
-osmia	нюх	<i>anosmia</i> – відсутність нюху
-pepsia	травлення	<i>dyspepsia</i> – розлад травлення
-phagia	ковтання	<i>dysphagia</i> – розлад ковтання

-pnoë	дихання	<i>bradypnoë</i> – уповільнене дихання
-thermia	зміна температури тіла	<i>hyperthermia</i> – перегрівання організму
-tonia	тонус, напруга	<i>hypotonia</i> – понижений артеріальний тиск
-trophia	живлення	<i>hypotrophia</i> – прогресивне виродження та функціональна недостатність клітин, зумовлені недостатнім живленням

Назви патологічних змін відносно утворення та функціонування фізіологічних рідин, середовищ та їх складових

Кінцевий терміноелемент	Значення	Приклади
-aemia	наявність у крові (як середовищі) певних речовин	<i>uraemia</i> – збільшення сечі та інших азотистих речовин у крові
-genēsis	походження, виникнення	<i>toxicogenēsis</i> – утворення токсинів
-lŷsis	розпад	<i>haemolŷsis</i> – розпад червоних кров'яних тілець
-penia	нестача	<i>lymphocytopenia</i> – зменшення кількості лімфоцитів у периферичній крові
-poësis	утворення	<i>uropoësis</i> – процес секреції сечі
-rrhoea	підвищення виділення секрету, течія	<i>sialorrhoea</i> – збільшення виділення слини, гіперсалівація
-stāsis	застій	<i>lymphostāsis</i> – затримка циркуляції в лімфатичних судинах
-uria	наявність у сечі (як середовищі) певних речовин	<i>melanuria</i> – наявність меланіну в сечі

4.2. Теоретичні питання до заняття:

5. Як класифікуються терміни залежно від структури?
6. Що таке терміни-композиції?
7. Що таке похідні терміни?
8. Що визначає значення терміна?

4.3. Практичні роботи (завдання), які виконуються на занятті:

Вправляння в:

- Виокремленні терміноелементів, поясненні їхнього значення
- Утворенні однослівних термінів за допомогою префікса
- Утворенні однослівних термінів із заданим значенням
- Перекладі термінів-словосполучень, утворенні складних термінів

- Перекладі діагнозів/фрагментів діагнозів, утворенні складних термінів

5. ЗМІСТ ТЕМИ

11. Грецькі терміоеlementи в клінічній термінології
12. Латинські терміни в анатомічній термінології
13. Грецькі дублетні позначення прикметників I-II груп
14. Кінцеві терміоеlementи
15. Прості терміни
16. Складні терміни (похідні терміни та терміни-композиції)
17. Правило утворення термінів-композицій
18. Складені терміни
19. Утворення однослівних термінів за допомогою префікса
20. Правила утворення однослівних термінів та термінів-словосполучень, діагнозів, фрагментів діагнозів, назв нозологічних форм

6. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Завдання для самоконтролю

Завдання №1

Дописати відсутню частину однослівних термінів:

А

_____dientia	ненормально великі зуби
_____dientia	«чорні зуби»
_____glossia	збільшення анатомічних розмірів язика
_____dactylia	врожене вкорочення пальців
_____stomia	поганий запах з рота
_____genia	зменшення розмірів (недорозвинення) нижньої щелепи
_____cheilia	зрощення губ
_____cheilia	сухість губ
_____genia	прямий прикус

В

_____dientia	ненормально малі зуби
_____odontia	наявність надкомплектних (зайвих) зубів
_____glossia	зменшення анатомічних розмірів язика
_____glossia	чорна спинка язика
_____sialia	зменшення секреції слини
_____gnathia	«ножицеподібний прикус» (один із видів нормального фізіологічного прикусу)
_____cheilia	профіль, за якого губи відступають дозад
_____odynia	поява болю у відповідь на стимул, який в нормальних умовах не спричиняє біль

Завдання №2

Перекласти діагнози (фрагменти діагнозів) українською мовою:

1. Chloroleukaemia *syn.* leukaemia myeloblastica acuta.
2. Erythraemia *syn.* polycythaemia vera.
3. Leukaemia monocytotica.
4. Leucomalacia periventricularis.
5. Leucoplakia verrucosa.
6. Lingua villosa nigra.
7. Naevus spongiosus albus.

Тестові завдання

Завдання №1

Однорідний – це...

Варіанти відповідей: a) neurogenes
b) homogenes
c) pathogenes
d) cariogenes
e) biogenes

Завдання №2

Хвороботворний – це...

Варіанти відповідей: a) neurogenes
b) homogenes
c) nosogenes
d) cariogenes
e) biogenes

Завдання №3

Такий, що спричиняє появу карієсу – це...

Варіанти відповідей: a) pulpogenes
b) heterogenes
c) pathogenes
d) cariogenes
e) biogenes

Завдання №4

Додати відповідне закінчення:

1. Leucoplakia fumator... (Лейкоплакія курців)
2. Macroglossia secundari... (Вторинна макроглосія)
3. Microgenia bilateral... (Двобічна мікрогенія)
4. Melanodentia pueril... (Дитяча меланодентія)
5. Sialidochitis chronic... (Хронічний сіалодохіт)
6. Erythroplakia epitheli... cav... or... (Еритроплакія епітелію порожнини рота)
7. Microgenia odontogen... (Однобічна мікрогенія)

Варіанти відповідей: a) -um
b) -is

- c) -i
- d) -es
- e) -a

ЛІТЕРАТУРА

I. Основна:

Латинська мова для студентів стоматологічних факультетів = *Lingua Latina ad usum stomatologiae studentium* : підручник / О. М. Беляєва, В. Г. Синиця, Л. Ю. Смольська, М. І. Гуцол ; за заг. ред. О. М. Беляєвої. — К. : ВСВ «Медицина», 2015. — 496 с.

II. Додаткова:

1. Беляєва О. М. Латинсько-український тлумачний словник клінічних термінів / О. М. Беляєва. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 224 с.
2. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. — К. : ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.
3. ВЕЧНЫЕ СЛОВА = AETERNA DICTA: Восьмизычный словарь фразеологических эквивалентов / Н. А. Гончарова [и др.]; под. ред. Н.А. Гончаровой. — Минск : Белорусс. ассоц. “Конкурс”, 2012. — 272 с.
4. Гиро П. Частная и общественная жизнь римлян / П. Гиро. — СПб. : “Алетейя”, 1995. — 598 с.
5. Вольфсон С. И. Латинско-русский медицинский словарь / С. И. Вольфсон. — [2-е изд.]. — М. : Медгиз, 1957. — 422 с.
6. Данилевский Н. Ф. Фитотерапия в стоматологии / Данилевский Н. Ф., Зинченко Т. Д., Кодола Н. А. — К. : Здоровье, 1984. — 176 с.
7. Дворецкий И. Х. Латинско-русский словарь / И. Х. Дворецкий. — [2-е изд., перераб. и доп.]. — М. : Русский язык, 1976. — 596 с.
8. Екстемпоральні прописи для терапії дерматологічних захворювань : навч. посіб. для студентів медичних та фармацевтичних вузів / Половко Н. П., Вишневська Л. І., Ковальова Т. М. [та ін]. ; за ред. Н. П. Половко. — Х.: Вид-во НФаУ, 2017. — 97 с.
9. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 1. — 2003. — С. 1—1354.
10. Ілюстрований медичний словник Дорланда : у двох томах / [головн. ред. Джуль Павло, Зіменковський Борис]. — [укр. перекл. 29-го американського. вид.]. — Львів : Видавнич. дім «НАУТІЛУС», 2003. — Т. 2. — 2003. — С. 1355—2688.
11. Закалюжний М. М. Посібник з анатомічної і клінічної термінології / М. М. Закалюжний, М. А. Андрейчин. — К. : Здоров'я, 1993. — 224 с.
12. Закалюжний М. М. Латинська мова і основи медичної термінології : [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредит.] / М. М. Закалюжний, Г. Б. Паласюк. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. — 424 с.

13. Казаченок Т. Г. Фармацевтический словарь: Латинско-русский. Русско-латинский / Т. Г. Казаченок. – [2-е изд., доп.]. – Минск : Высшая школа, 1991. – 624 с.
14. Киселева Е. Г. Практикум по латинскому языку и медицинской терминологии / Киселева Е. Г., Бражук Ю. Б., Лехницкая С. И. – К.: Книга-плюс, 2013. – 317 с.
15. Книпович М. Ф. Словарь медицинской терминологии : Латинско-украинско-русский / [И. Ф. Ерофеев, А. Л. Залкин, Г. В. Казьер и др.] ; под ред. М. Ф. Книпович. — К. : Государственное медицинское издательство УССР, 1948. — 443 с.
16. Ковтун О. Сучасна термінологія та номенклатура органічних сполук. / Ковтун О., Корнілов М., Толмачова В. – К. : «Богдан», 2008. – 176 с.
17. Компендиум 2010 – лекарственные препараты / под ред. акад. НАМН Украины, проф. В. Н. Коваленко, проф. А. П. Викторова. – Киев : Морион, 2010. – 2240 с.
18. Корж Н. Г. Из скарбниці античної мудрості / Корж Н. Г., Луцька Ф. Й. – К. : Вища школа, 1988. – 320 с.
19. Латинська мова і основи медичної термінології : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / [Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г., Власенко О. Р. та ін.]. — К. : Медицина, 2008. — 360 с.
20. Луцкая И. К. Диагностический справочник стоматолога / Ирина Константиновна Луцкая. — М. : ООО «Медицинская литература», 2008. — 384 с.
21. Максимовская Л. Н. Лекарственные средства в стоматологии: Справочник / Л. Н. Максимовская, П. И. Рощина. — [2-ое изд., перераб. и доп.]. — М : Медицина, 2000. — 240 с.
22. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей : в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 1. — Харьков : Торсинг, 1997. — 560 с.
23. Машковский М. Д. Лекарственные средства. Пособие для врачей : в 2 т. / Михаил Давыдович Машковский. — [13-ое изд., новое]. — Т. 2. — Харьков : Торсинг, 1997. — 592 с.
24. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. – К. : «Здоров'я», 2001 – 225 с.
25. Морфология зубов / Ковешников В. Г., Фомина К. А., Лузин В. И., Возный В. Б. — Луганск : ООО «Виртуальная реальность», 2011. — 192 с.
26. Невідкладні стани у стоматологічній практиці / [Скрипнік І. М., Скрипніков П. М., Богашова Л. Я., Гопко О. Ф.]. — К. : ВСВ «Медицина», 2013. — 224 с.
27. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Френк Неттер; за ред. проф. Ю. Б. Чайковського; наук. перекл. з англ. А. А. Цегельського. — Львів : Вид. дім «Наутілус», 2004. — 592 с.
28. Паласюк Г. Б. Латинська мова : [підр. для студ. вищ. мед. навч. закл. III–IV рівнів акредит.] / Г. Б. Паласюк, В. В. Чолач. — Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. — 344 с.

29. Пішак В. П. Спадкові синдроми з основами фенотипової діагностики. Словник-довідник / В.П. Пішак, В. Ф. Мислицький, С.С. Ткачук. — Чернівці, 2010. — 606 с.
30. Светличная Е. И. Этимологический словарь латинских ботанических названий лекарственных растений / Е. И. Светличная, И. А. Толок. — Харьков : Гос. Изд-во НфаУ : «Золотые страницы», 2003. — 288 с.
31. Скрипніков М.С. Noli посере / Скрипніков М.С., Краковецька Г.О. — Полтава : Вид-во “Вісті”, 1997. — 140 с.
32. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : У 4 / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — Т. 1: А—Д. — К. : Знання, 2012. — 704 с.
33. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 томах. — Том 2: Е—Н. — К. : Знання, 2013. — 744 с.
34. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 3. О—С / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 744 с.
35. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник : у 4 т. — Т. 4. Т—Я / укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2016. — 600 с.
36. Фениш Х. Карманный атлас анатомии человека на основе Международной номенклатуры / Х. Фениш; при участии В. Даубера. — Минск : Высш. шк., 1996. — 464 с.
37. Цимбалюк Ю. В. Латинські прислів'я і приказки. Латинские пословицы и поговорки. Proverbia et dicta Latina / Ю. В. Цимбалюк. — К. : Вища школа, 1990. — 436 с.
38. Черкасов В. Г. Міжнародна анатомічна термінологія (латинські, українські, російські та англійські еквіваленти) / Черкасов В. Г., Бобрик І. І., Гумінський Ю. Й., Ковальчук О. І. — Вінниця : Нова книга, 2010. — 392 с.
39. Koodziej A. Lingua Latina medicinālis. Podręcznik dla studentów medycyny / Anna Koodziej, Stanisław Koodziej. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2008. — 290 ct.
40. Faldrowicz W. Lingua Latina pro usu medico / Witold Faldrowicz, Zofia Grech-Żmijewska. — Warszawa : Wydawnictwo Lekarskie PZWL, 2004. — 216 s.
41. Rudzitis K. Terminologia medica in duobus voluminibus / K. Rudzitis. — V.I. — Riga: Liesma, 1973. — 1039 p; v. II — Riga: Liesma, 1977. — 866 p.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

<http://kniga.info/2010/03/11/grammatika-latinskogo-iazyka>

http://graecolatini.narod.ru/r/stud_posl_1200.htm

<http://www.ruslat.info/>

<http://latinlexicon.org/paradigms.php>

http://la.wikipedia.org/wiki/Vicipaedia:Pagina_prima

Методичні вказівки підготувала доц. Сологор І.М.